

El pap

(ALDC, VI, 1451. El pap)

El *pap* ‘bossa membranosa dels ocells, que precedeix l'estómac i on els aliments sofreixen una maceració preliminar’ (s. XV) és el mot geogràficament predominant; deriva d'un postverbal de *papar*, del llat. *PAPPARE* ‘menjar’, terme pintoresc, familiar; var.: der. *paparro* 147, amb el suf. *-arro*, *papada* 189, amb el suf. *-ada*; *papo* 87, 93, 94, 100, forma aragonesitzant; *fafatx* 7, presa de l'oc. *fafach*, però *papatx* 67, tot i existir en oc., pel fet de trobar-se a Sant Pere de Ribes, hem de pensar que es tracta d'un encreuament de *pap* amb *gavatx*, com el que degué tenir lloc en oc.

Gavatx (s. XIII), com l'oc. *gavach*, és d'origen incert, potser d'una base preromana *GAUOTA; var. *guevatx* 76, per tancament de la [a] en contacte amb la [g], canvi propi de la població mall. de Sineu.

Guier (s. XVI) deriva de GIZERIUM, com el fr. *gésier*, amb el pas [ʒ] > [g] difícil d'explicar; var. *guiier* 22, 26, 31, *gueier* 52 (resultat d'una fluctuació [əj]/[i], com la de *capeiró/capiró*, *veiolat/violat*, etc., i d'aquí formes com *guió*/**gueió*); són formes no explicades *guifer* 1-6, 8, 9, 11,

13, 14, 16 i *grier* 18, 23, 34, 46, aquest potser per atracció de *pedrer* ‘estómac’, amb el qual a voltes s'ha confós (veg. mapa 898).

Païdor (s. XIX) és un compost de *pair* ‘una de les qüestions més obscures de la lexicologia i l'etimologia romànica’ (DECat) i el suf. *-idor*; el verb s'ha relacionat amb *PATIRE* (García de Diego), amb el llat. vg. *PAIDIRE (REW) i amb *PAZDIRE/*PAIDIRE, d'un encreuament de les arrels preromanes *PEKW- < *PEZD-/*PAZDI- (DECat); var. *peïdor* 121, pel tancament de [a] > [e] per assimilació a la vocal veïna.

Butx és un manlleu al cast. *buche*, mot d'origen expressiu com el cat. *butza*, *betza*, it. *buzzo*.

El mot més estès és *pap*, interromput en el cat. central i sept. per *guier* (i les seves var.), on es mostra afí a l'oc., i per *gavatx*, avui exclusiu de les Balears i l'Alguer, però que també s'usava en cat. med. *Païdor* té caràcter més local i *butx*, escorat sobretot a l'extrem meridional, és una expansió del murcianomanxec.

Són mots normatius *pap*, des del DOrt, 1917; *gavatx*, des del DG₁, 1932.

